

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrto leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 17. junija 1868. ~

Gospodarske stvari.

Oklic

kmetijskim gospodarjem in rodoljubom kranjskim.

C. kr. kmetijska družba vojvodine kranjske je v občnem zboru 8. maja 1867. leta odobrila nova pravila, ktera so osnovana v duhu napredovanja našega kmetijstva. S temi pravili si je družba naložila resno dolžnost z izgledi, podukom in vsakoršno podporo delati na to, da se med kranjskimi kmetovalci povzdigne občni blagostan.

Omenjena nova pravila je potrdila c. kr. vlada. Glavni odbor kot vršilni organ kmetijske družbe ima ta pravila vpeljati v djansko življenje. V tem oziru mu je prva in najsilnejša dolžnost, da se v red spravijo podružnice, kajti prav te so desna roka družbi kmetijski, da more bistveno pospeševati in podpirati domače gospodarstvo; brez njihove vedne podpore nima niti cela družba niti glavni odbor nobene moči, brez njih bila bi nova pravila le same prazne besede.

Kakošna delavnost je po novih pravilih namenjena podružnicam, to povedo naslednji njihovi oddelki od §§. 30. do 36. *)

*) Ti podružnice zadevajoči §§. se glasijo tako-le:

§. 30. Podružnice so organi zunaj družbenega sedeža, ki poleg družbenih pravil družbe upliv in dotiko na dalje širijo, ob enem pa tudi kmetijski in gozdarski napredek tega kraja, kolikor mogoče, pospešujejo. Njihova prva dolžnost je tedaj, da družbene namene v §§. 2 in 3 teh pravil omenjene, pod vodstvom središkega odbora vsestransko podpirajo, da za izpolnitev družbenih, in središkega odbora sklepov v svojem okraji skrbé, in da s svojimi poročili in nasveti na tanko razodevajo stanje in potrebe svojega okraja.

§. 31. Število taci podružnic in meje njihovih okrajev ustanavlja veliki zbor z obzirom na splošne in posamesne kraje potrebe. Vsaka prememba v številu in v mejah podružnic se brž naznani vis. c. k. deželnemu predsedstvu.

§. 32. Ena podružnica so vsi djanski družbeniki, ki v njenem okraju prebivajo. Oni izvolijo izmed sebe za tri leta podružnici načelnika in njegovega namestnika, in potem, če je po krajnih okoliščinah dobro in če je mogoče, načelniku v podporo odbor 3 do 6 oseb, s posebnim ozirom na gozdarstvo.

Vse te službe so brezplačne. Izvoljeni se morajo središkemu (glavnemu) odboru naznaniti.

§. 33. Podružnice načelnik oskrbuje opravilno zvezo s središkim odborom in zastopa podružnico na zunaj ravno tako, kakor družbeni predsednik celo družbo.

§. 34. Poglavitne naloge podružniškega načelnika so: a) Da ima na razvidu djanske družbenike, v podružnici prebivajoče, naredivši podružniško matico (imenik); b) da ima na razvidu vsa podružniška opravila in dopisovanja, na tanko

Prejšnja uredba naših podružnic je imela to napako, da so bile osnovane za prevelike okraje. To jim je težilo delo in oviralo ali celo nemogoče delalo shode ondašnjih udov. Po novih pravilih je odpravljena ta napaka, kajti kmetijska družba sme vsled 31. §. ustanoviti podružnic, kolikor le hoče, in omejiti jih, kakor jej kaže, ker več ni vezana, na meje političnih okrajnih gospodsk, toraj je sedaj pripuščeno urediti jih prav tako, kakor zahtevajo krajne potrebe.

Glavni odbor je prevdarjal vse te okoliščine in soglasno spoznal za koristno, da je tem boljše, čem več se osnuje kmetijskih podružnic, da je toraj želeti, naj bi se podružnica ustanovila v vsaki veči občini. To pa sedaj morda še ni mogoče; doseči vendar je moč vsaj to, da se ustanove manjše podružnice od sedanjih, tako, na pr., ena za 3 ali 4 občine (srenje).

Da bode glavnemu odboru moč, sestaviti podružniške okraje in njihovo uredbo na posvetovanje predložiti prihodnjemu občnemu zboru, zato mora najpred izvedeti, ali vsa dežela pritrdi tem predlogom in ali se sme pričakovati, da se mnogo kmetovalcev prostovoljno udeleži novih podružnic.

Iz tega namena glavni odbor razpošilja ta oklic vsem kmetovalcem in prijateljem kmetijstva, prečastiti duhovščini, častitim učiteljem in vsem županom kranjske dežele in to s srčnim vabi-

jih zabileževaje; c) da skrbi, da se na tanko izterjajo družbenikov letni prineski in drugi družbeni prihodki, potem, da množi družbene prihodke s tem, da pridobiva nove družbenike, ki jih predloži, ali da naklanja dobrovoljne prineske, darove, ustanove, volila itd.; d) da podaja redna letna poročila o letini, zemljedelskem napredovanju, semnjih, in sploh, kako se kmetuje in gozdari v podružnici, potem izredna poročila središkemu odboru o posebnih naključbah, prikaznih, zgodbah in težnjah v kmetijskem in gozdarskem razdelku svojega okraja; e) da sklicuje podružniške zборе ali večkrat ali vsaj enkrat na leto, da se menijo in da obravnujejo občekoristne naprave. Na te zборе lahko pridejo tudi kmetovalci in gozdarji, ki niso družbeniki; f) da središkemu odboru nasvetuje, da bi se kdo javno pohvalil, ali nagradil za posebno zaslužna dela v kmetijstvu ali gozdarstvu; g) da primerno reši vsako vprašanje ali zahtevanje, ki mu pride od središkega odbora ali kacega družbenika, potem od gosposke ali od občinskih zastopov; h) da razdeli od središkega odbora poslane družbene natise, sadike, semena itd.

§. 35. Stroški za pisarne potrebščine in poštnina se podružniškemu načelniku, ako jih pristojno izkaže, iz družbene blagajnice povrnejo.

§. 36. Podružniškemu načelniku bo k mári, da tudi sam pride, ali izmed djanskih družbenikov poslanca pošlje k velikemu zboru, da želje in potrebe svoje podružnice razločno razodene.

lom: naj bi vsakdo v svojem okrožji po svoji moči podpiral to koristno prizadevanje naše družbe. To se zgodi s tem, da se vpiše v družbo, kdor ni že njen ud, — da jej skuša novih udov pridobiti, in zlasti s tem, da pospešuje ustanovitev kmetijskih podružnic, kakoršne misli glavni odbor osnovati.

Za prvi začetek zadostuje, da se le nekoliko kmetovalcev ene ali več občin združi v novo podružnico, kajti okoli teh, ako so navdušeni blagega namena, se gotovo kmalu zbere mnogo novih udov in moči.

Glavni odbor se toraj za gotovo nadja, da kmetovalci ne prezrejo tega vabila, in pričakuje mnogo nasvetov in ponudb o osnovi kmetijskih podružnic. Da bode pa glavni odbor mogel že prihodnjemu občnemu zboru na posvetovanje predložiti uredbo novih podružnic, zato prosi, naj se dotični oglasi in nasvetje „c. k. kmetijski družbi v Ljubljani“ pošljejo vsaj do konca avgusta tega leta.

V predlogih za ustanovitev novih kmetijskih podružnic naj blagovoljno vsakdo:

a) naznani okraj, katerega naj bi po mislih njegovih obsegala podružnica, in naj imenuje občine, ktere naj bi se združile. Pri tem naj se gleda na podobne razmere kmetijstva in naj se ozir jemlje na to, da se udje lahko shajajo, toraj na pota, ceste itd.;

b) naj imenujejo osebe, o katerih je pričakovati, da pristopijo k nasvetovani novi podružnici.

Vrh tega bo glavni odbor z veseljem sprejel tudi vsak drug nasvet, ki bode meril na pospeševanje te zadeve.

Konečno glavni odbor lepo prosi, da mu domoljubi pošljejo mnogo koristne tvarine, za katero že naprej izreka svojo zahvalo

Glavni odbor c. k. kranjske kmetijske družbe
v Ljubljani 7. dne rožnika 1868.

Nove skušnje s svilnimi črviči,

kteri se redijo od hrastovega perja.

Gosp. J. Mah, posestnik v Zlateneku na Dolenskem, nadaljuje svoje skušnje s sviloprejkami Yama-ma¹⁾ imenovanimi *) in je to, kar je čez letošnjo zimo do 15. maja po teh skušnjah izvedel, c. kr. dunajskemu ministerstvu kmetijstva na znanje dal. Ministerstvo je gosp. Mahovo sporočilo v posebnem listu natisniti dalo in tak iztis tudi kmetijskim družbam razposlalo. **)

Letošnje gosp. Mahove skušnje spričujejo to-le:

1. Jajčeka japonskih hrastovih sviloprejk (Yama-ma¹⁾) strpijo našo zimo prav dobro in se izbudijo (valiti začno), kadar hrast cvetè.

2. Čem več in stanovitnejši je mraz, ktero jajce strpi, tem pozneje se izbudi k življenju.

Ali se pa gosenica, sama sebi in naturi prepuščena, dobro sponaša?

Na to vprašanje odgovarjajo g. Mahove skušnje tako-le:

Za rejo teh črvičev v hiši se je ohranilo nekoliko jajček, več kot 10.000 pa se jih je vrglo

a) na posamesno stoječa hrastova drevesa in na posamesno stoječe hrastovo grmovje na zemljo,

b) nekoliko se jih je v odprtih škatljah na veje hrastom obesilo,

*) Glej „Novice“ 1867.

**) Tudi kranjska kmetijska družba je dobila ta listek pod naslovom: „Zucht des Eichenspinners in Kärnten“, kjer se bere, da je gosp. Mah, grajščak v Zlateneku poleg Novega mesta na Koroškem svoje skušnje naznanil. Čuda, da celó dunajsko ministerstvo tako malo ume zemljepis avstrijski, da kranjske kraje razglasa za koroške.

c) gosenčice, ki so izlezele iz jajčic, so se nabrale na hrastove veje in djale na hraste in hrastove grmovje.

Kar sem dozda po svojih skušnjah izvedel, je gosenicam bolj všeč to, kar sem storil ž njim pod črko b) in c), kakor pa pod črko a).

Povsod, kamor sem jajčica raztresel, smo našli gosenice. Veselo rastejo in se prav dobro ponašajo; dež, hudo vreme in viharji jim nič kaj ne škodujejo. Pridelek kokonov bode v malo tednih na gori stavljena vprašanja popolnoma odgovoril.

Gospodarske skušnje.

* Mlado vino hitro premeniti v staro. — Francozje pravijo, da je to mogoče, in sicer tako-le: Vino naj se v belih steklenicah (flaškah), toda ne do vrha napolnjenih (če, na priliko, flaška drži 6 maseljcev, naj bode vina v njej le 5 maseljcev), postavi na solnce. Skušali so to v Toulon-u in sicer poleti in pozimi, in izvedeli so po teh skušnjah, da se z zimskim solncem nič ne opravi, marveč se vino še pokvari, nasproti pa je poletinsko solnce kaj dobro delalo — se vé, da solnce v Toulon-u bolj greje kakor pri nas — in je barvo in okus vinu tako zboljšalo, da je skozi 6 dni solncu izpostavljeno vino skor preveč bilo in vino preveč postárilo. Za pravo mero imajo čas — kakor je podnevi vreme bolj ali manj gorko — 2 ali pa 3 dni. — Da pa solnčna gorkota starí vino, to si mislijo Francozje tako-le: Solnčna toplota je grozdje na trti kuhala; ona je tedaj mati vinu; mati pa je navadno najbolja izgojiteljica svojemu detetu; naravno je tedaj, da je solnčna toplota tudi najbolja pomočnica, da iz deteta postane mož — iz mladega vina staro. — Ne more se reči, da so te besede brez uma; al bo pa prakтика potrdila, kar se lepó glasi v teoriji, to je vprašanje? Skušnja pa je lahka, saj gré le za nekoliko bokalov vina. Poskusite tedaj, in naznanite nam skušnje svoje, da vemo, pri čem da smo.

* Zarad polutanske koruze, o kateri so „Novice“ po skušnjah gosp. Vokavn-a govorile, dostavlja zagrebški „Gosp. list“ sledečo opazko, da se na Hrvaškem činkvantin čez 2 ali 3 leta sam prevrže v polutansko koruzo in če gospodar kašnje zopet premeni seme, dobí v 4 ali 5 letih navadno hrvaško koruzo, ktera se potem ne razločuje drugače kakor po času dozorjenja.

Iz državnega zbora.

Govor dr. L. Tomana

zoper povišanje zemljiščinega davka

v zbornici poslancev 8. junija t. l.

V zbornici poslancev 8. dne t. m. je bil predlog na vrsti; naj se poviša zemljiščin (gruntni) davek z doklado ene dvanajstinke ($\frac{1}{12}$), hišni razredni davek pa z doklado ene četrtnike ($\frac{1}{4}$).

Dr. Toman poprime zoper ta predlog besedo in v obširnem, po številkah izpričanem govoru dokazuje, da niti ono, niti to ne gré zlasti na Kranjskem ne.

Zemljiščini davki — pravi — niso po vseh deželah cesarstva našega razmerjeni enako; povišanje teh davkov bi po takem tam, kjer se že zdaj godí stara krivica, dodalo le novo krivico.

Med deželami, ki so preobložene z zemljiščinim davkom, stoji pred vsem kranjska dežela. To pa izvira odtod, ker je katasterska podlaga napačna. Ko se je imel stanovitni kataster vpeljati, se je zemljemercem ukazalo, da dotistihmal, dokler se preiskave